

ОСНОВИ ПСИХОКОРЕКЦІЇ

1. ТЕМИ І ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття №1

Тема: Предмет, об'єкт, завдання психологічної корекції (2 години)

План.

1. Психологічна корекція та її види.
2. Взаємозв'язок психокорекції з іншими видами психологічної допомоги
3. Основні принципи, цілі і завдання психокорекційної роботи.
4. Вимоги до психолога, що здійснює психокорекцію. Етичний кодекс практичного психолога.
5. Основна проблематика та особливості розвитку психологічної корекції в сучасному суспільстві.

Література [4; 6; 19; 20; 26]

Питання для самоконтролю та контрольні питання до теми

1. Назвіть основні види психокорекції.
2. Назвіть основні елементи психокорекційної ситуації.
3. В чому різниця між психокорекцією і психотерапією?
4. У чому полягають основні відмінності психологічного консультування і психологічної корекції?
5. Назвіть основні принципи психокорекційної роботи.
6. Розкрийте зміст основних принципів психокорекційної роботи.
7. Які вимоги до рівня підготовки ставляться до психолога?
8. Які основні вимоги до рівня теоретичної підготовки психолога, що здійснює психокорекційну діяльність?
9. Якими особистісними якостями психолога забезпечується успішна психокорекційна практика?
10. Які основні вимоги до рівня практичної підготовки психолога, що здійснює психокорекційну діяльність?
11. Які основні етичні принципи роботи практичного психолога?
12. Як пов'язані лекційно-просвітницька діяльність психолога з психокорекційною роботою?

Практичне заняття №2

Тема: Корекційна програма, основні вимоги до її складання й змісту (2 години)

План

1. Принципи складання корекційних програм.
2. Види корекційних програм.

3. Етапи проведення корекційної програми.
4. Експертиза психокорекційних програм. Оцінка їх ефективності.

Література [4; 8; 9; 20]

Питання для самоконтролю та контрольні питання до теми

1. Назвіть основні принципи, які необхідно враховувати при складанні психокорекційної програми.
2. Назвіть основні блоки психокорекційного комплексу.
3. Назвіть основні вимоги, що висуваються до психокорекційних програм.
4. Які фактори мають вплив на ефективність психокорекції?
5. За якими параметрами можна оцінити ефективність психокорекційної роботи?
6. Хто може оцінити ефективність корекційної роботи?
7. Які є види психокорекційних програм?
8. Охарактеризуйте діагностичний та прогностичний компоненти психокорекційної програми.
9. Які вимоги висуваються до цілей психокорекційної програми?

Практичне заняття №3

Тема: Індивідуальна психокорекція (2 години)

План

1. Застосування індивідуальної психокорекції.
2. Види індивідуальної психокорекції.
3. Методики індивідуальної психокорекції.
4. Основні стадії індивідуальної психологічної психокорекції.
5. Загальна характеристика концептуальних підходів в індивідуальній психокорекції.

Література [4; 5; 12; 20; 29]

Питання для самоконтролю та контрольні питання до теми

1. Обмеження у використанні індивідуальної корекції.
2. При яких психологічних проблемах доцільно застосовувати індивідуальну психокорекцію?
3. Назвіть основні види психокорекційних впливів.
4. Для якого напрямку в психокорекції найбільш характерним є прийом підкріплення?
5. В яких випадках доцільно використовувати переконання?
6. В яких випадках доцільно використовувати навіювання?
7. Чому ефект від переконання більш стійкий та глибокий, ніж від навіювання?
8. Які прийоми використовує психолог для переконання клієнта?
9. Які прийоми використовує психолог для успішного навіювання?
10. В чому сутність віддзеркалення і парафрази?

Практичне заняття №4

Тема: Групова психокорекція (4 години)

План

1. Історія розвитку групової психокорекції.
2. Переваги та особливості групової форми психологічної корекції.
3. Вимоги до комплектування груп. Принципи створення психокорекційних груп.
4. Сутність і типи психокорекційних груп.
5. Групова динаміка в психокорекційній групі.

Література [12; 20; 26; 41]

Питання для самоконтролю та контрольні питання до теми

1. Розкрийте такі поняття психодрами Я.Морено: "теле", "катарсис", "інсайт".
2. Сутність групової дискусії як методу групової роботи.
3. В чому полягає роль психолога в психодрамі?
4. Що забезпечує ефект «катарсис», в чому полягає його функціональне значення в психодрамі?
5. Які чинники впливають на розвиток психокорекційної динаміки групи?
6. Розкрийте зміст понять: групова динаміка, завдання та норми групи; структура, групи і лідерство; групове напруження, групове згуртування; фази розвитку групи.
7. Яких умов необхідно дотримуватись при комплектуванні психокорекційної групи?
8. Як впливає віковий і статевий склад групи на ефективність психокорекційної роботи?
9. Назвіть основні етичні принципи функціонування психокорекційної групи.
10. Назвіть типові складні ситуації при роботі психолога з корекційною групою і охарактеризуйте можливі шляхи виходу з цих ситуацій.
11. Назвіть можливі типові помилки керівника групи.
12. Які основні корекційні цілі Т-груп?
13. Що найбільш характерним для гештальт-груп?
14. Назвіть основні прийоми, які використовуються в роботі гештальт-груп.

Практичне заняття №5

Тема: Психоаналітичний підхід у психокорекції (2 години)

План

1. Методи і цілі індивідуальної психологічної корекції у практиці психоаналізу З. Фрейда.
2. Основні техніки психоаналізу.
3. Аналітична психологія К.Г.Юнга та її значення у психокорекції.

4. Індивідуальна психологія А.Адлера: корекція цілей та мотивів з перспективою зміни стилю життя.
5. Дитячий психоаналіз.
6. Психокорекційний потенціал неофрейдизму.

Література: [1;20; 24; 27; 31; 32]

Питання для самоконтролю та контрольні питання до теми

1. Які прийоми психоаналізу З.Фрейда можуть бути використані в психокорекції?
2. Яка психоаналітична діагностична техніка використовується при зборі інформації при підготовці до психологічної корекції?
3. Цілі індивідуальної психокорекції А. Адлера.
4. Для вирішення яких корекційних задач застосовують дитячий психоаналіз?
5. Опишіть і порівняйте структуру особистості за З.Фрейдом, К.Г.Юнгом та А.Адлером.
6. Рушійні сили особистості за З.Фрейдом, К.Г.Юнгом та А.Адлером.
7. Які корекційні техніки запропонував А.Адлер?
8. Чому А. Адлера вважають предтечею гуманістичної психології?
9. Які ідеї К.Г.Юнга застосовуються в психокорекції?
10. Коротко опишіть психокорекційні ідеї та техніки неофрейдистів.

Практичне заняття №6

Тема: Поведінковий та гуманістичний підходи у психокорекції (2 години)

План

1. Історія розвитку поведінкового підходу в психокорекції.
2. Принципи поведінкової психокорекції. Етапи проведення.
3. Техніки поведінкової корекції: десенсибілізації, антиципації, занурення, парадоксальної інтенції, жетонні програми.
4. Застосування концепції К.Роджерса у практиці психокорекції.
5. Основні принципи психологічного консультування та психологічної корекції (Р.Мей).
6. Психосинтез А.Асаджіолі

Література: [1; 5; 12; 20; 25; 33]

Питання для самоконтролю та контрольні питання до теми

1. Застосування концепції К. Роджерса у практиці психокорекції.
2. Метод систематичної десенсибілізації та сенсибілізації у поведінковій психокорекції.
3. Як організувати корекцію відповідно до методу "жетонні програми"?
4. Які корекційні механізми техніки "парадоксальної інтенції"?
5. Якою поведінковою технікою здійснюється корекція нав'язливих страхів?
6. Які принципи організації поведінкової групової корекції?
7. У чому полягають позитивні і негативні аспекти процесу і результатів у поведінковій корекційній роботі?

8. Перевірте своє розуміння наступних основних понять клієнтцентрованого підходу: поле досвіду, Я-реальне, самоактуалізація, Я-ідеальне, конгруентність, турбота.
9. Як Ви розумієте мету корекції при клієнт-центрованому підході?
10. Які умови необхідні для підтримки атмосфери, що сприяє клієнт-центрованій психокорекції?
11. Назвіть і поясніть головні поняття психосинтезу Р.Ассаджіолі.

Практичне заняття №7

Тема: Когнітивний підхід у психокорекційній практиці. Гештальттерапія (2 години)

План

1. Принципи когнітивної корекції, етапи, особливості застосування.
2. Когнітивно-поведінкові програми: особливості складання і виконання. Психокорекційне Інтерв'ю.
3. Раціонально-емотивна терапія А.Елліса. АВС-схема психокорекції.
4. Когнітивний підхід А.Бека.
5. Терапія реальністю У.Глассера.
6. Психокорекційна ситуація, особливості корекційного процесу, основні психокорекційні принципи гештальттерапії.

Література [4; 5; 9; 20; 22; 36]

Питання для самоконтролю та контрольні питання до теми

1. Застосування техніки "гарячого стільця" у гештальттерапії.
2. Які механізми порушення процесу самореалізації виділяють гештальт-спеціалісти?
3. Викладіть концептуальні принципи когнітивної психокорекції.
4. Назвіть прізвища авторів і назви корекційних технік когнітивного напрямку.
5. Розкрийте зміст техніки Мейхенбаума.
6. Вкажіть спільні і відмінні риси в корекційній техніці А.Елліса і А.Бека.
7. Розкрийте зміст методу репертуарних решіток Д.Келлі.
8. Розкрийте зміст наступних понять: ірраціональна установка, пастка, дилема, перешкода.
9. У чому полягають завдання психолога при когнітивній корекції?
10. Розкрийте зміст наступних когнітивних спотворень: персоналізація, дихотомічне мислення, надузгаальнення, довільний висновок, катастрофікація.
11. Які завдання ставляться в когнітивно-поведінковому тренінгу, які критерії використовуються при оцінці його ефективності?

Практичне заняття №8

Тема: Психокорекція в різних вікових періодах (2 години)

План

1. Психокорекція дітей дошкільного віку.
2. Психологічні проблеми молодших школярів, які потребують психокорекції.
3. Психокорекція підлітків та юнаків.
4. Психокорекція кризових станів.

Література [6; 7; 10; 20; 33]

Питання для самоконтролю та контрольні питання до теми

1. Розкрийте зміст основних завдань психологічної корекції в дитячому віці?
2. Вкажіть основне корекційне завдання при роботі з девіантними підлітками.
3. Які вимоги пред'являються до особливостей особистості психолога, що працює з підлітками?
4. Які специфічні труднощі психокорекції девіантних підлітків вам відомі, яка техніка використовується для подолання цих труднощів?
5. Яке значення мають соціально-психологічні особливості підліткового віку в процесі корекції?
6. Як акцентуація особистості підлітка впливає на його "роль" в корекційній групі?
7. Якими психологічними механізмами забезпечується ефективність корекційної роботи з підлітками?
8. У чому полягає основний зміст корекції сексуального розвитку підлітків?
9. Розкрийте зміст когнітивно-поведінкової програми корекції "саморуйнуючої" поведінки у підлітків.
10. Які основні психологічні проблеми молодшого шкільного віку?
11. Які основні причини труднощів у навчанні молодшого школяра і які заходи доцільно використовувати для їх психокорекції?

Практичне заняття №9

Тема: Психокорекція подружніх відносин. (2 години)

План

1. Психокорекція сімейних відносин: концептуальні підходи.
2. Сімейний діагноз", основні типи дисфункційних стосунків в сім'ї.
3. Психокорекційна техніка роботи з сім'єю, етапи психокорекції сім'ї.

Література [5; 19; 15; 20; 28; 42]

Питання для самоконтролю та контрольні питання до теми

1. На підставі якої інформації про особливості функціонування сім'ї ставиться "діагноз сім'ї"?

2. Які етапи корекційних стосунків в сім'ї виділяє Е.Г.Ейдемільер?
3. У чому полягає корекційна функція типологічного «сімейного діагнозу»?
4. У чому полягає специфіка взаємодії психолога з сім'єю, на відміну від взаємодії з корекційною малою групою?
5. Які захисні реакції сім'ї найчастіше мають місце при корекційному процесі?
6. Які тактики використовуються психологом для подолання опору сім'ї при корекції?
7. Розкажіть про особливості психологічної корекції в сім'ях дітей, хворих на неврози?
8. Які властивості особистості виявляються і стають предметом корекції в методиці С. Кратохвіла "конструктивна суперечка" ?
9. Які характеристики взаємодії в сім'ї є показниками ефективності психологічної корекції?
10. У чому полягає, з точки зору В.Сатир, основне завдання сімейної корекції?

Практичне заняття №10

Тема: Психокорекція дитячо-батьківських відносин. (2 години)

План

1. Типові проблеми дитячо-батьківських відносин.
2. Психокорекція дитячо-батьківських стосунків: цілі, принципи реалізації.
3. Методики і техніки корекції дитячо-батьківських відносин.

Література [5; 19; 15; 20; 28; 42]

Питання для самоконтролю та контрольні питання до теми

1. Назвіть типові проблеми відносин батьків з дітьми підліткового віку.
2. Назвіть типові проблеми відносин батьків з дітьми старшого шкільного віку.
3. Назвіть типові проблеми відносин батьків з дорослими дітьми.
4. Які проблеми дитячо-батьківських стосунків типові для неповних сімей?
5. Які головні методики і техніки корекції дитячо-батьківських відносин?
6. Які особливості поведінки батьків иожуть бути причиною труднощів у відносинах з дітьми?
7. Які етапи можна виділити в корекційній роботі з батьками та їх дітьми?
8. Які діагностичні методики використовує психолог в роботі з батьками та дітьми?
9. Охарактеризуйте корекційну методику «сімейна дискусія».
10. Охарактеризуйте корекційну методику «сімейна скульптура».

2. ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДО ІСПИТУ

1. Психологічна корекція. Поняття, мета, завдання, особливості.
2. Взаємозв'язок психокорекції з іншими видами психологічної допомоги, їх схожість і відмінність.
3. Види психокорекції: за змістом корекційного завдання і формами його реалізації.
4. Основні принципи психокорекційної роботи.
5. Вимоги до психолога, що здійснює психокорекційні заходи. Компоненти професійної готовності психолога до психокорекції.
6. Поняття професійної етики. Етичний кодекс практичного психолога.
7. Основні принципи складання психокорекційних програм.
8. Види корекційних програм.
9. Елементи психокорекційної ситуації.
10. Оцінка ефективності психокорекційних заходів.
11. Ігрова корекція, її основні види, форми та принципи здійснення.
12. Психологічні механізми корекційного впливу гри.
13. Арт-терапія: психокорекційні механізми, форми реалізації.
14. Казка як психокорекційна техніка.
15. Виникнення і розвиток групової психокорекції.
16. Специфіка застосування індивідуальної та групової психокорекції.
17. Основні механізми корекційного впливу групи.
18. Особливості комплектування психокорекційних груп.
19. Поняття групової динаміки в психокорекційній групі.
20. Фази розвитку психокорекційної групи.
21. Психодрама. Її мета і завдання в психокорекції.
22. Основні елементи психодрами. Форми і види психодрами.
23. Види групової психокорекції: Т-групи та групи зустрічей.
24. Види групової психокорекції: гештальтгрупи, групи тілесної та танцювальної корекції.
25. Переконавання як засіб психокорекційного впливу.
26. Основні прийоми переконання в психокорекційному процесі.
27. Навіювання як засіб психокорекційного впливу.
28. Основні прийоми здійснення навіювання в психокорекційному процесі.
29. Основні психокорекційні процедури логотерапії.
30. Загальна характеристика концептуальних підходів в психокорекції.
31. Уявлення про особистість, цілі корекції в класичному психоаналізі З.Фрейда.
32. Основні техніки психоаналізу.
33. Аналітична індивідуальна психокорекція А.Адлера: уявлення про цілі корекції та основні техніки.
34. Застосування ідей К.Г. Юнга в психокорекції.
35. Особливості дитячого психоаналізу (А. Фрейд, М. Кляйн)
36. Екзистенційний напрям у психокорекції.
37. Клієнт-центрований підхід К.Роджерса.

38. Поведінковий підхід в психокорекції: основні завдання і форми реалізації, техніки.
39. Когнітивний підхід в психокорекції: основні завдання, форми реалізації, техніки.
40. Раціонально-емотивна терапія А.Елліса. АВС-схема психокорекції.
41. Когнітивний підхід А.Бека.
42. Терапія реальністю У.Глассера.
43. Трансактний аналіз Е.Берна як метод психокорекції.
44. Використання технік гештальт-терапії в психокорекції.
45. Психосинтез як метод психокорекції.
46. Основні техніки аутотренінгу.
47. Основні завдання психокорекції в дошкільному віці.
48. Основні завдання психокорекції в молодшому шкільному віці.
49. Основні завдання психопрофілактики і психокорекції для акцентуйованих підлітків.
50. Психокорекція сімейних стосунків: концептуальні підходи.
51. Види сімейної психокорекційної роботи.
52. Психокорекція дитячо-батьківських стосунків: цілі, принципи реалізації,
53. Основні групи сімейних труднощів і їх корекція.
54. Основні методи корекції подружніх стосунків.
55. Основні методи корекції дитячо-батьківських стосунків.

3. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии. — М.: Прогресс, 1995.
2. Берна З. Игры, в которые играют люди. Люди, которые играют в игры. — СПб.: Лениздат, 1992.
3. Берна З. Трансактнш анализ и психокоррекция. — СПб., 1994.
4. Бондаренко А. Ф. Психологическая помощь: теория и практика. — К.: Укртехпресс, 1997.
5. Бурлачук Л. Ф., Грабская И. А., Кочарян А. С. Основы психотерапии: Учеб. пособие. — К.: Ника-центр; М.: Алтейна, 1999.
6. Диагностическая и коррекционная работа школьного психолога. — М., 1988.
7. Диагностика и коррекция психического развития дошкольника: Учеб. пособие / Под ред. Я. Л. Коломинского, Е. А. Панько. — Минск, 1997.
8. Диагностическая и коррекционная работа школьного психолога / Под ред. И. В. Дубровиной. — М., 1987.
9. Зубалий Н. П., Левочкина А. М. Основы психотерапии. — К.: МАУП, 2001.
10. Капранова С. В. Путешествие с волшебной кисточкой: программы развивающе-коррекционной работы с детьми дошкольного возраста. — Ростов н/Д, 1997.

11. Карабанова О. А. Игра в коррекции психического развития ребенка: Учеб. пособие. — М., 1997.
12. Карвасарский Б. Д. (общ. ред.). Психотерапевтическая энциклопедия. — СПб.: Питер Ком, 1999.
13. Киппер Д. Клинические ролевые игры и психодрама. — М., 1993.
14. Лейтц Г. Психодрама: теория и практика. Классическая психодрама Я. Морено. — М., 1994.
15. Лендрет Г. Л. Игровая терапия: искусство отношений. — М., 1994.
16. Менегетти А. Музыка души. Введение в онтопсихологическую музыкотерапию. — СПб., 1992.
17. Методы психологической диагностики и коррекции в клинике. — Л., 1983.
18. Немов Р.С. Практическая психология: Учеб. пособие. - М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1997.- 320 с,
19. Нельсон-Джоунс Р. Теория и практика консультирования. — СПб.: Питер, 2001.
20. Осипова А. А. Общая психокоррекция: Учеб. пособ. для студ. ву-зов. — М.: ТЦ "Сфера", 2000.
21. Перлз Ф. ОПЫТЫ психологии самосознания. — М., 1993.
22. Перлз Ф. Гештальт — подход и свидетель терапии. — М., 1996.
23. Петровская Л. А. Компетентность в общении: социально-психологический тренинг. — М., 1989.
24. Психоанализ и культура // Избр. труды Карен Хорни и Эриха Фромма. — М.: Юристь, 1995.
25. Роджерс К. С. Взгляд на психотерапию. Становление человека. — М.: Прогресе, 1994.